

agencija za znanost i visoko obrazovanje

AKADEMSKA
RANGIRANJA

Brošura je tiskana u okviru projekta SKAZVO (Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenje kvalitete visokog obrazovanja) financiranog iz Europskog socijalnog fonda. Vrijednost projekta je 20.391.217,54 kuna, od čega je 85 posto izravna dodjela AZVO-u iz Europskog socijalnog fonda (Operativni program učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020.)

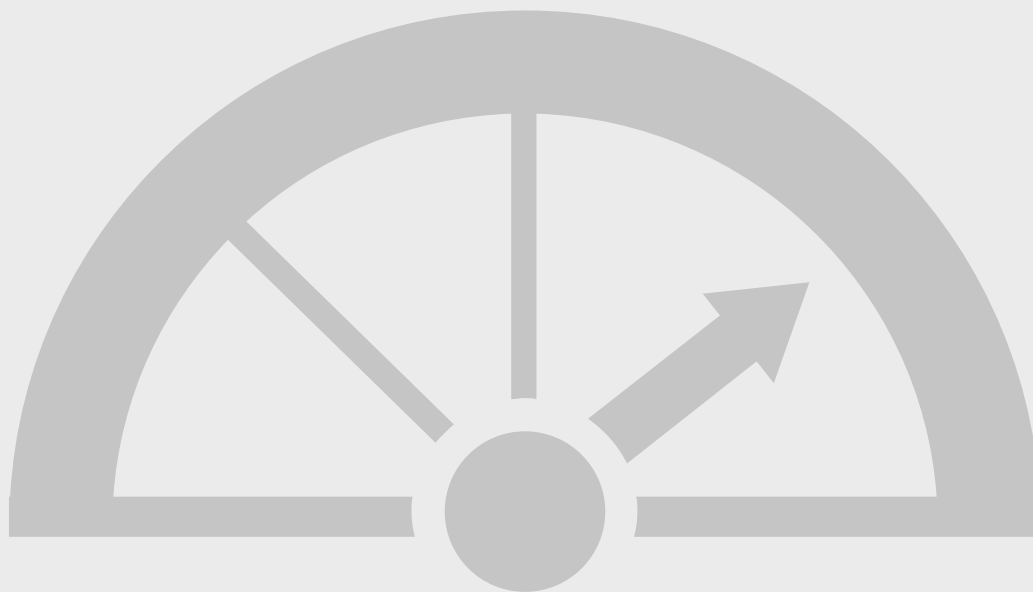
Sadržaj brošure isključiva je odgovornost Agencije za znanost i visoko obrazovanje.

Što su akademska rangiranja?

Rangiranja sveučilišta liste su određenih grupa institucija na nacionalnoj ili globalnoj razini koje se, uspoređujući prema zajedničkom setu pokazatelja, prikazuju padajućim nizom. Tendencija im je da se cjelokupni rad sveučilišta ili visokog učilišta svede u jedan, usporediv, numerički pokazatelj radi usporedbe s drugim institucijama i(li) studijskim programima. Danas se akademska rangiranja izrađuju za različite svrhe i potrebe dionika. Koristeći različite metodološke pristupe, sveučilišta, istraživački centri te (ne)profitne organizacije diljem svijeta provode globalna rangiranja sveučilišta, a zajednička im je odlika naglasak na brojčanim pokazateljima produktivnosti i odjeka znanstvene aktivnosti. Takvi globalni sustavi uspoređivanja nastali su većinom kao mehanizam politike usmjeravanja kompetitivnosti nacionalnih sveučilišta u globalnom okruženju.

Koje su najčešće korištene i najpopularnije svjetske ljestvice poretka sveučilišta?

- Academic Ranking of the World Universities (ARWU)
- Shanghai Ranking, Webometrics Ranking of World Universities
- Times Higher Education Ranking (THE)
- Quacquarelli-Symonds Rankings (QS)
- CWTS Leiden Ranking
- SCImago Institutions Rankings (SIR)
- U-Multirank

POKAZATELJI I NJIHOVE TEŽINE U NAJPOZNATIJIM
SVJETSKIM RANGIRANJIMA

Rangiranje	Pokazatelji	Težinski udjeli
Academic Ranking of World Universities ARWU / Shanghai Ranking ¹	Kvaliteta obrazovanja (alumni koji su dobili Nobelovu nagradu)	10
	Kvaliteta nastavnika	
	Nastavnici s Nobelovim nagradama / Fieldsovim medaljama	20
	Broj visokocitiranih istraživača	20
	Znanstvena produktivnost (broj radova u časopisima <i>Nature</i> i <i>Science</i> , radovi indeksirani u Science Citation Index-expanded i Social Science Citation Index)	40
	Akademski učinak institucije izražen <i>per capita</i>	10
QS World University Rankings ²	Akademski ugled	40
	Ugled kod poslodavaca	10
	Udio inozemnih studenata	5
	Udio inozemnih nastavnika	5
	Omjer student : nastavnik	20
	Citiranost po nastavniku	20
Times Higher Education World University Ranking (THE) ³	Poučavanje	30
	Istraživanje	30
	Citiranost	30
	Prihodi iz industrije	2.5
	Međunarodna vidljivost	7.5
Webometrics Ranking Web of Univeristies ⁴	Prisutnost na webu	10
	Vidljivost/prestiž i utjecaj	50
	Otvorenost	10
	Izvrsnost	30
CWTS Leiden Ranking ⁵	Pokazatelji odjeka publikacija	50
	Pokazatelji suradnje u publikacijama	50
SJR (SCImago Institutional Rankings) ⁶	Istraživanje (znanstveni aspekt)	50
	Inovacije (ekonomski aspekt)	30
	Društveni utjecaj (društveni aspekt)	20
U-Multirank	Učenje i poučavanje	
	Istraživanje	
	Prijenos tehnologije	
	Međunarodna orijentacija	
	Regionalna uloga	

*Prema metodologiji iz 2018. godine

1 Home>> ARWU2017>> Methodology <http://www.shanghairanking.com/ARWU-Methodology-2019.html>

2 QS World University Rankings <https://www.topuniversities.com/qs-world-university-rankings/methodology>

3 World University Rankings 2018 methodology <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/world-university-rankings-2019-methodology>

4 Methodology <http://www.webometrics.info/en/Methodology>

5 Indicators <http://www.leidenranking.com/information/indicators>

6 SIR Methodology <http://www.scimagoir.com/methodology.php>

Ljestvice nove generacije

Ljestvice nove generacije, odnosno multifaktorska rangiranja poput U-Multiranka, vrednuju kvalitetu u različitim dimenzijama te obuhvaćaju institucionalno i predmetno rangiranje (*by subject*). Njegova je svrha u vrednovanju ishoda u pojedinim sveučilišnim ulogama bez dominacije kriterija koji se odnose na istraživanje. Takve ljestvice ne pružaju jedinstvenu, agregiranu ocjenu neke institucije, niti pružaju jedinstvenu težinu koja se pridaje svakom od pokazatelja budući da svaki korisnik može izraditi vlastitu rang-listu institucija i(li) programa. Osnovni je cilj U-Multiranka transparentnost prema dionicima budući da obuhvaća visoku razinu njihove uključenosti.

Nacionalna rangiranja

Za razliku od svjetskih rangiranja, jedan je od ciljeva nacionalnih rangiranja informiranje studenata o razlikama između visokih učilišta neke države. Najčešće se nacionalne rang-liste visokih učilišta grupiraju po znanstvenim područjima, a među njihovim sastavljateljima mogu se razlikovati mediji (npr. *The Times*, *Guardian*, *Independent*, *Nouvel Observateur*), neovisne nevladine udruge (*Perspektywy*, *CHE*, *ARRA*) ili agencije za osiguravanje kvalitete (*HEETACT*, *Nigerian Rectors Conference*).

Ograničenja akademskih rangiranja

Glavne primjedbe i kritike na globalna rangiranja sveučilišta najčešće su grupirane oko sljedećih tema: problemi prikazivanja kvalitete poučavanja i istraživanja, privilegiranje STEM područja znanosti i objavljivanja na engleskom jeziku te isticanje onih sveučilišta sa snažnom međunarodnom vidljivošću.

Osim negativnih učinaka, razvoj sustava rangiranja povećao je interes za međusobnu i međunarodnu usporedbu visokih učilišta te za pitanje kvalitete i mjerenje njihovih učinaka. Uzimajući u obzir nedostatke postojećih rangiranja i smatrajući rangiranje alatom za upravljanje kvalitetom, važno je osvijestiti negativne strane rangiranja kako bi se korist od pozitivnih strana povećala.

Berlinska načela

U svrhu povećanja transparentnosti mehanizama i svrhe rangiranja, dokumentom Berlinska načela⁷ postavljen je okvir za vrednovanje i usporedbu rangiranja, kao i poboljšanja postojećih rangiranja i njihovih metodologija (IREG, 2004, str. 2). Dokument donosi šesnaest načela koja se odnose na prikupljanje podataka, metodologiju, diseminaciju rangiranja te njihova vrednovanja, a oblikovala ih je i promovira skupina *International Ranking Expert Group* (IREG).

⁷ Berlinska načela http://www.ches.de/downloads/Berlin_Principles_IREG_534.pdf, (pristupljeno 1. prosinca 2015).

Berlinska načela

Rang-liste trebale bi:

Jasnoća

2. Biti jasne oko svrhe (rangiranja) i ciljnih skupina.
4. Jasno navesti opseg izvora informacija korištenih radi rangiranja te poruke koje se korištenjem pojedinog izvora odašilju.
9. Naznačiti koliko se težine pridaje različitim pokazateljima (ako se upotrebljavaju) te ograničiti njihove izmjene.
15. Osigurati jasno razumijevanje faktora koji utječu na izradu rang-lista te ponuditi mogućnost izbora načina njihova prikazivanja.

Transparentnost

3. Prepoznati različitost institucija te uzimati u obzir razlike između njihovih misija i ciljeva.
5. Jasno naznačiti jezični, kulturološki, ekonomski i povijesni kontekst sustava obrazovanja koji se rangiraju.
6. Biti transparentne u vezi s metodologijama koje se upotrebljavaju u rangiranju.
11. Koristiti se revidiranim i provjerljivim podacima kad god je to moguće.

Cjelovitost

4. Jasno navoditi opseg izvora informacija korištenih u svrhu rangiranja te poruke koje se korištenjem pojedinog izvora odašilju.
15. Osigurati jasno razumijevanje faktora koji utječu na izradu rang-lista te ponuditi mogućnost izbora načina njihova prikazivanja.

Relevantnost

4. Jasno navoditi opseg izvora informacija korištenih u svrhu rangiranja te poruke koje se korištenjem pojedinog izvora odašilju.
7. Birati pokazatelje prema njihovoj važnosti i valjanosti.
8. Dati prednost mjerenju ishoda umjesto ulaznih podataka kad god je to moguće.

Legitimnost

- [1. Biti jedan od niza različitih pristupa vrednovanju ulaznih podataka, procesa i izlaznih podataka na visokim učilištima.]
9. Naznačiti koliko se težine pridaje pojedinim pokazateljima (ako se oni upotrebljavaju) te ograničiti izmjene u ovom pogledu.
10. Uzimati u obzir etičke standarde i primjere dobre prakse navedene u ovim načelima.
12. Koristiti podatke koji su prikupljeni putem odgovarajućih postupaka za prikupljanje znanstvenih podataka.
13. Primjenjivati mjere osiguravanja kvalitete na sam proces rangiranja.
14. Primjenjivati organizacijske mjere povećanja vjerodostojnosti rang-lista.
16. Biti sastavljene tako da se pogreške u izvornim podacima uklone ili da im se smanji broj te organizirane i objavljene tako da se pogreške i nedostaci mogu ispraviti.

(prema Hägg & Wedlin, 2013)

Izvori:

Boulton, G. (2011). University Rankings: Diversity, Excellence and the European Initiative. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 13, 74–82.

Dill, D. D., & Soo, M. (2005). Academic quality, league tables, and public policy: A cross-national analysis of university ranking systems. *Higher Education*, 49 (4), 495–533.

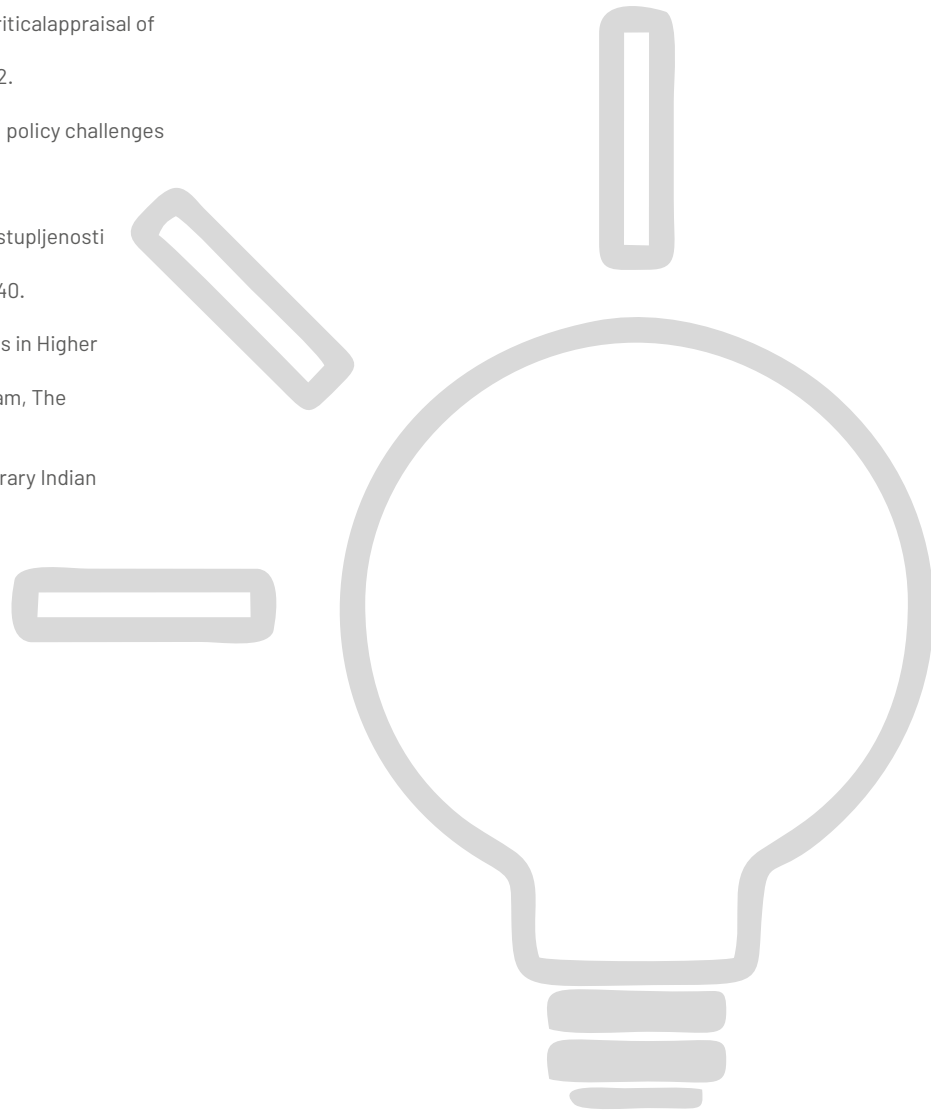
Hägg, I., & Wedlin, L. (2013). Standards for quality? A critical appraisal of the Berlin Principles for international rankings of universities. *Quality in Higher Education*, 19 (3), 326–342.

Hazelkorn, E. (2014). Rebooting Irish higher education: policy challenges for challenging times. *Studies in Higher Education*, 39 (8), 1343–1354.

Jokić, M., & Petrušić, I. (2016). Neki od uzroka slabe zastupljenosti hrvatskih sveučilišta na svjetskim rang ljestvicama sveučilišta. *Medijska istraživanja*, 22 (1), 5–40.

Kehm, B. M. (2014). Global Challenges, Local Responses in Higher Education. In *Higher Education Research in the 21st Century Series* (Volume 6.). Sense Publishers, Rotterdam, The Netherlands.

Patnaik, P. (2007). A model of growth of the contemporary Indian economy. *Economic and Political Weekly*, 42 (22), 2077–2081.

agencija za znanost i visoko obrazovanje

Nakladnik

Agencija za znanost i visoko obrazovanje, Donje Svetice 38, HR-10000 Zagreb

Za nakladnika

Prof. dr. sc. Jasmina Havranek, v. d. ravnatelja

Brošuru izradila: dr. sc. Irena Petrušić

**Agencija za znanost
i visoko obrazovanje**

SKAZVO

Zagreb, rujan 2019. godine